

at afholde sig fra at gjøre en Forandring i denne Næringsdrift, saa have de dog indtil nu havt Anledning til at nære en, paa de bestaaende Love grundet, Formodning om, at der ikke vilde stee en saadan voldsom Forandring i deres nærværende Forhold, som vilde tilintetgjøre deres Næring. Alle Næringsveie her i Landet have hidtil kunnet glæde sig ved at blive beskyttede ved Lovgivningen, saaledes at ingenstunde en heel talrig Stand har løbet den Risiko paa eengang at blive opoffret blot for „Principets“ Skyld. Naar man altsaa nu agter at ophæve denne factiff begrundede Retstilstand, som har bestaaet for Møllerne som for alle andre Næringsdrivende, saa er det efter alle hidtil fulgte Regler nødvendigt, at man søger at lette dem Overgangen og indretter Mellemtilstanden saaledes, at den sætter Møllerne istand til at afværge de Tab, som Fremtiden muligen kan bringe dem. Hvorledes denne Mellemtilstand skal indrettes, afhænger af et Skøn, idet Nogle troe, at man bør tillægge dem større Fordele, medens Andre mene, at man bør tillægge dem mindre; og vi have saaledes seet fremkomme Forslag om Overgangstilstanden af høist forskjellig Bestaaffenhed, idet man snart har troet, at 10 Aar var for kort, og snart, at denne Tid var for lang og burde være meget kort. Mellem de forskjellige saaledes af Mænd med Erfaring fra de forskjellige Egne i Landet yttrede Anskuelser er der nu foreløbigt kommen et Slags Forening tilveie, hvorved man troer, at Møllerne nogenlunde kunne være betryggede for deres Fremtid. Jeg for min Deel troer ogsaa, at Møllerne kunne imødesee den Mellemtilstand, som vil indtræde om 10 Aar, med nogenlunde Rolighed, men, dersom de gjøre det, som jeg vil haabe, saa gjøredes det vistnok alene af den Grund, at de haabe inden den Tid at kunne ordne deres Sager saaledes, at de ville kunne overvinde den senere indtrædende Concurrance, men, vil man nu gjøre en væsentlig Forandring i dette Forhold, saa troer jeg, at hele dette Tillidsforhold aldeles vil forrykkes, idet jeg skal tillade mig at vise, at navnlig den Forandring, som tilsigtes ved Forslaget under Nr. 2, er en saadan væsentlig Forandring, som vil kunne rokke hele dette Forhold. Naar nemlig Møllerne skulle indrette sig paa

at gaae Fremtiden imøde med Rolighed, saa maae de ganske forandre deres Bærter; hvor disse ere daarlige, maae de gjøre dem gode og søge at benytte den nyere Tids Fremskridt, for at kunne indrette Møllerne paa den hensigtsmæssigste Maade, idet de alene saaledes kunne have Haab om, naar Mølleneringen bliver givet aldeles fri, at kunne concurrere med de nye Møller, som muligen da ville opstaae. Et væsentligt Moment i denne deres Stilling er det imidlertid, at de ogsaa kunne være ganske sikre paa ikke i denne 10 Aars Mellemtid at faae nogen betydelig Concurrance, men, vedbliver Bevillingsretten at bestaae, saa er denne Sikkerhed dem affaaeren, og da ville de ikke med nogenlunde Tryghed kunne anvende store Capitaler paa at forandre deres Møller. Derved bliver deres Stilling væsentligt forandret. Jeg troer, Sagen betragtet fra Consumenternes Side, at, naar man har Udset til om 10 Aar at kunne faae en fuldkommen Frihed, vil man let kunne finde sig i den, jeg vil erkjende ikke aldeles uvæsentlige, men dog heller ikke Hovedindskrænkning, som nu bestaaer. Ja, dersom denne Tilstand vilde stride imod Grundloven, enten dens § 32 eller § 88, maatte man naturligviis forandre det, saa maatte man indrette det overeensstemmende med Grundloven, men jeg har paa ingen Maade kunnet overbevise mig om, at den Indskrænkning, som efter Lovens § 2 skal blive ved at bestaae, strider imod nogen af de nævnte Grundlovsparagraffer. Hele Loven gaaer ud paa at give Møllerne Næringsfrihed; det er altsaa ganske overeensstemmende med Grundlovens § 88 (Hør!), og den Tilstand, som man er nødsaget til at indrette i Mellemtiden, for at sætte Møllerne istand til at gaae den fuldkomne Næringsfrihed imøde, er kun en Overgang, og jeg troer, at Lovgivningen maa have fri Raadighed til, naar den ikke giver de Bedkommende Pengeerstatning, saa at give dem et Slags Erstatning paa anden Maade for det Tab, som deres Mølleieendom absolut lider ved den Forandring, at de ere udsatte for en Concurrance, som maaffee vil forhindre dem fra at sætte betydelige Capitaler i deres Mølleværker.

En Indskrænkning i Møllernes Faveur i Mellemtiden kan ikke stride mod den Idee,